

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom I ▪ Art. 1-477¹⁶

redakcja naukowa Małgorzata Manowska

Andrzej Adamczuk, Małgorzata Manowska, Piotr Prus
Marcin Radwan, Małgorzata Sieńko, Ewa Stefańska

WYDANIE **4**

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom I ■ Art. 1-477¹⁶

redakcja naukowa Małgorzata Manowska

Andrzej Adamczuk, Małgorzata Manowska, Piotr Pruś
Marcin Radwan, Małgorzata Sieńko, Ewa Stefańska

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

4

Stan prawny na 2 listopada 2020 r.

W komentarzu uwzględniono również nowelizacje k.p.c.,
które wejdą w życie: 30.11.2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 956),
20.02.2021 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 2070), 28.02.2021 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1798),
1.03.2021 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 398, Dz.U. z 2019 r. poz. 1655),
1.07.2021 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 398, Dz.U. z 2019 r. poz. 55),
30.10.2021 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 2070).

Wydawca

Klaudia Szawłowska-Milczarek

Redaktor prowadzący

Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części komentarza opracowali:

Andrzej Adamczuk: art. 758–775¹, 796–840², 841–1088

Małgorzata Manowska: art. 1–13, 64–110, 127, 186¹–205, 316–416¹, 425–458¹³,
478–479, 480¹–505³⁹

Piotr Prus: art. 506–694⁸, 1106–1110², 1111–1115¹, 1139–1142⁷, 1154–1217

Marcin Radwan: art. 795¹–795¹⁷, 840³, 1097–1105¹, 1117–1138, 1143–1153²⁵

Małgorzata Sienko: art. 117–124, 227–315, 424¹–424¹², 716–729, 776–795

Ewa Stefańska: art. 15–63⁵, 125–186 (bez 127), 205¹–226, 459–477^{14a},
479³⁸–479¹²⁹, 730–757, 1110³–1110⁴

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8187-733-6

4. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Słowo wstępne

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Wasze ręce czwarte wydanie komentarza do Kodeksu postępowania cywilnego, napisanego przez praktyków dla praktyków (sędziów, radców prawnych, radców Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, adwokatów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, aplikantów). Wśród jego autorów są przedstawiciele różnych zawodów prawniczych: sędziowie, radca Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz radca prawny. Uwagi zawarte w komentarzu uwzględniają zatem spojrzenie na stosowanie przepisów regulujących postępowanie cywilne zarówno sędziego, jak i pełnomocnika. Chociaż każdy z komentatorów jest odpowiedzialny za wyrażone przez siebie poglądy, to skład autorów pozwolił na wypracowanie jednolitego stanowiska w większości kwestii nastroczających trudności w praktyce. W trakcie tworzenia komentarza staraliśmy się bowiem uzgadniać pogląd sędziowski z poglądem pełnomocnika.

Naszym zamiarem była próba rozwiązania tych problemów, z którymi sami spotykamy się na co dzień w naszej działalności, mając nadzieję, że ułatwi to również Państwa pracę. Czwarte wydanie uzupełniliśmy o te zagadnienia i problemy praktyczne, które zgłosili nam nasi Czytelnicy. Będziemy wdzięczni za dalsze uwagi oraz przedstawienie kolejnych problemów, tak abyśmy mogli je uwzględnić w następnym wydaniu, które – mamy nadzieję – się ukaże. Prosimy o przesyłanie ich na adres manowskam@sn.pl.

Czwarte wydanie komentarza uwzględnia także ostatnie, dość liczne zmiany legislacyjne, w tym wprowadzone ustawami: z 4.07.2019 r. – o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469), którą w znacznej mierze zmieniono model postępowania rozpoznawczego i przywrócono postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych, czy też z 13.02.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288), którą wprowadzono postępowanie w sprawach własności intelektualnej.

Ponieważ komentarz ma z założenia charakter praktyczny i ograniczeni byliśmy jego objętością, z żalem musieliśmy zminimalizować odwoływanie się w samym tekście do poszczególnych poglądów wyrażanych przez wybitnych przedstawicieli nauki procesu cywilnego. Dlatego literaturę, która pomogła nam w krystalizacji naszych poglądów, zamieściliśmy na wstępie każdego z działów; przepraszamy z góry, jeśli przez przecięcie ktoś został pominięty. Zachęcamy tym samym naszych Czytelników do pogłębienia interesujących Państwa zagadnień przez sięgnięcie do tej właśnie literatury. Wyrażone przez nas poglądy mają natomiast przede wszystkim oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, którym bardzo dziękujemy za to, że dzięki ich stanowiskom uzyskaliśmy odpowiedź na wiele pytań, przed którymi stają praktycy każdego dnia.

Tą drogą chciałabym podziękować wszystkim autorom za ogromny trud, jaki włożyli w powstanie komentarza, i poświęcony czas, jak również ich rodzinom, dla których ostatnie miesiące nie były łatwe i które musiały ustąpić przed spoczywającym na nas obowiązkiem ukończenia książki.

*W imieniu Autorów
Małgorzata Manowska*

USTAWA

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(Dz.U. z 2020 r. poz. 1575; zm.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1578)

TYTUŁ WSTĘPNY

Przepisy ogólne

Literatura: Allerhand M., *Kodeks postępowania cywilnego*, cz. 1–2, Lwów 1933; Allerhand M., *Podstęp w procesie*, Lwów 1907; Arczyński P., *Moc wiążąca wyroku karnego w postępowaniu cywilnym – artykuł 11 kodeksu postępowania cywilnego w świetle orzecznictwa i poglądów doktryny*, „Humanistyczne Zeszyty Naukowe” 2017/20; Banaszekiewicz B., *Glosa do uchwały SN z 20.09.1996 r., III CZP 72/96*, „Przegląd Sejmowy” 1997/6; Baran K.W., *Droga sądowa w sprawach z zakresu prawa pracy członków korpusu służby cywilnej*, PiZS 2001/10; Baran K.W., *Glosa do postanowienia SN z 4.10.1996 r., III KKO 1/96*, „Palestra” 1997/7–8; Baran K.W., *Mediacja w sprawach z zakresu prawa pracy*, PiZS 2006/3; Baran K.W., *Ogólny zarys modelu ochrony prawnej w sprawach z zakresu prawa pracy po nowelizacjach kodeksu pracy i kodeksu postępowania cywilnego dokonanych w 1996 r.*, St.Pr.PiPS 1996/1; Baran K.W., *Prawo do sądu a droga sądowa w sporach z zakresu prawa pracy*, St.Pr.PiPS 1994/1; Białowas E., *Prokurator w postępowaniu cywilnym i administracyjnym*, cz. 1, EP 2010/4; Bieliński A., *Wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w ramach polskiego procesu cywilnego, jako zwiększenie dostępu obywateli do wymiaru sprawiedliwości – zagadnienia wybrane [w:] Aequitas sequitur legem. Księga jubileuszowa z okazji 75. urodzin Profesora Andrzeja Zielińskiego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, G. Jędrejek, Warszawa 2014; Bińczyczka-Majewska T., *Glosa do wyroku NSA z 6.04.1994 r., II SA 60/94*, Prok. i Pr. 1996/12; Błaszczak Ł., *Pojęcie i znaczenie ciężaru dowodu w procesie cywilnym [w:] Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia w procesie karnym*, red. W. Jasiński, J. Skorupka, Warszawa 2017; Błaszczak Ł., *Problematyka sprawy cywilnej i drogi sądowej w kontekście zagadnienia sprawy konstytucyjnej i domniemania drogi sądu powszechnego z art. 177 Konstytucji [w:] Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego*, red. Ł. Błaszczak, Warszawa 2015; Błaszczak Ł., *Radca prawny jako przedsiębiorca – refleksje na tle art. 43 [1] k.c. i art. 479 [1] k.p.c.*, M. Praw. 2004/13; Błaszczak Ł., Szydło M., *Sprawa antymonopolowa jako przykład sprawy administracyjnej oraz sprawy gospodarczej*, PS 2005/7–8; Boć J., *Droga administracyjna i droga sądowa w dochodzeniu niektórych roszczeń wobec Państwa*, A UW Prawo 1969/29; Bodio J., Graliński W.J., *Znaczenie zasady równouprawnienia stron w procesie cywilnym*, Studia Iuridica Lublinensia 2016, t. 25/1; Bogusz M., *Granice przedmiotowe prawa do sądu w sprawach z zakresu administracji publicznej*, GSP 2005, t. I; Broniewicz W., *Nowelizacja prawa postępowania cywilnego z 1.03.1996 r.*, KPP 1997/2; Broniewicz W., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1998; Broniewicz W., *Prokurator w cywilnym postępowaniu kasacyjnym*, Prok. i Pr. 1997/9; Broniewicz W., *W kwestii stosunku postępowania karnego do cywilnego*, PiP 1957/2; Broniewicz W., Kunicki I., Marciniaak A., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016; Brysiewicz K., Poździk R., *Droga sądowa w sprawach związanych z dofinansowaniem projektów z funduszy strukturalnych i funduszu spójności*, PS 2011/4; Bukowski T., *Rozstrzygnięcie o kosztach procesu cywilnego*, Warszawa 1971; Cagara J., *Związanie sądu cywilnego wyrokiem karnym*, NP 1981/3; Chalimoniuk R., *Uwagi o granicach prawa cywilnego*, Sam. Teryt. 1991/11–12; Chwalibogowski K., *Ustalenia faktyczne w procesie karnym i cywilnym i ich wzajemna moc wiążąca*, NP 1965/9; Cieślak S., *Powiązania wewnątrzsystemowe w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2013; Cieśliński M.M.,

W kwestii stosowania art. 5 k.p.c., PS 1999/4; **Cioch P., Studzińska J.**, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2014, 2017; **Cytowski T.**, *Procesowe nadużycie prawa*, PS 2005/5; **Czarnow S.**, *Komunalna działalność gospodarza a zadania publiczne samorządu terytorialnego*, Sam. Teryt. 2002/10; **Czepelak M.**, *Glosa do postanowienia SN z 17.01.2002 r.*, III CZP 77/01, „Rejent” 2003/12; **Dalka S.**, *Glosa do uchwały SN z 7.02.1997 r.*, III CZP 1/97, Prob.Egz.S. 1998/29; **Dalka S.**, *Postępowanie w sprawach gospodarczych przed sądami powszechnymi*, „Palestra” 1990/1; **Dalka S.**, *Rola i zadania art. 5 k.p.c.*, PPE 2005/7–9; **Dalka S., Rodziewicz J.**, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego*, Gdańsk 1994; **Daszkiewicz W.**, *Pokrzywdzony przestępstwem a zasada legalizmu w procesie karnym*, GSP 2003, t. II; **Daszkiewicz W.**, *Powództwo cywilne w procesie karnym*, Warszawa 1976; **Daszkiewicz W.**, *Zasądzenie odszkodowania z urzędu w polskim procesie karnym*, Warszawa 1970; **Dawidowicz W.**, *Postępowanie w sprawach administracyjnych a postępowanie przed sądem cywilnym*, PiP 1990/8; **Dąbrowski S., Łazarska A.**, *Nadużycie władzy sędziowskiej*, PPC 2012/1; **Derlatka J.**, *Postulaty szybkości oraz bezstronności postępowania cywilnego i ich realizacja w świetle nowelizacji k.p.c. z 10.07.2015 r* [w:] *Ochrona praw człowieka w Polsce. Aksjologia, instytucje, nowe wyzwania, praktyka. Materiały z VIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Systemy ochrony praw człowieka: europejski i afrykańskie. Kontekst uniwersalny, specyfika regionalna, uwarunkowania realizacyjne”*, Warszawa 18–19.04.2016 r., red. J. Jaskiernia, K. Spryszak, Toruń 2017; **Deskiewicz B.**, *Udział prokuratora w postępowaniu o zaprzeczenie pochodzenia dziecka poczętego w drodze sztucznej inseminacji heterologicznej*, Prok. i Pr. 2007/9; **Dębiński M.**, *Kierownicza rola sądu – analiza zastosowania w wybranej kategorii spraw* [w:] *Dyskrecjonalność w sprawach z udziałem przedsiębiorców. Zagadnienia teorii i praktyki*, red. M. Dębiński, R. Pelewicz, T. Rakoczy, Tarnobrzeg 2015; **Dolecki H.**, *Jedna czy kilka praw w poznaniu sądowym?* [w:] *Księga jubileuszowa z okazji 15-lecia Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego*, red. Z. Ofiarski, Szczecin 2004; **Dolecki H.**, *Nadużycie prawa do sądu* [w:] *Sądownictwo administracyjne gwarantem wolności i praw obywatelskich 1980–2005*, red. J. Góral, R. Hauser, J. Trzciniński, Warszawa 2005; **Dolecki H.**, *Postępowanie cywilne. Zarys wykładu*, Warszawa 2005; **Dominowska J.**, *Reforma procedury cywilnej – podstawowe założenia*, Prz. Leg. 2004/5; **Draniewicz B.**, *Nowelizacja KPC – wybrane wątpliwości praktyczne*, M. Praw. 2013/16; **Draniewicz B., Piebiak Ł.**, *Postępowania odrębne. Komentarz*, Warszawa 2007; **Drela M.**, *Rozważania nad art. 124 ustawy o gospodarce nieruchomościami*, „Rejent” 2002/4; **Ereciński T.**, *Czy w procesie adhezyjnym można wydać orzeczenie co do roszczeń objętych obowiązkiem ubezpieczenia OC wyłącznie w stosunku do oskarżonego?*, NP 1972/7–8; **Ereciński T.**, *Dopuszczalność drogi sądowej dla dochodzenia roszczeń przez żołnierzy poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych*, WPP 1976/1; **Ereciński T.**, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego*, PiP 1986/4; **Ereciński T.**, *Postępowania odrębne de lege lata i de lege ferenda* [w:] *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały Konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze 28–30.9.2007 r.*, red. H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2009; **Ereciński T.**, *Postępowanie w sprawach o przeciwdziałanie praktykom monopolistycznym*, PiP 1991/1; **Ereciński T.**, *Problemy procesowe na tle dochodzenia roszczeń z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych*, „Palestra” 1971/6; **Ereciński T.**, *Sądowe dochodzenie roszczeń z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych*, Warszawa 1976; **Ereciński T.**, *Zagadnienie drogi dochodzenia roszczeń wynikających z komunikacyjnego wypadku przy pracy*, NP 1976/4; **Felcenloben D.**, *Glosa do postanowienia SN z 14.03.2002 r.*, IV CKN 809/00, Sam. Teryt. 2010/3; **Felski T.**, *Glosa do uchwały SN z 29.05.1987 r.*, III CZP 25/87, „Palestra” 1990/2–3; **Fenichel Z.**, *Powództwo cywilne w procesie karnym a proces cywilny*, „Głos Adwokatów” 1929/9–10; **Fierich K.**, *Środki skupienia materiału procesowego według projektu kodeksu polskiej procedury cywilnej. Księga pamiątkowa ku czci śp. Edmunda Krzymuskiego*, „Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne” 1929; **Filar M.**, *Pokrzywdzony (ofiara przestępstwa) w polskim prawie karnym materialnym*, CzPKiNP 2002/2; **Flaga-Gieruszyńska K.**, *Dostęp do sądu a postulat humanizacji procesu cywilnego* [w:] *Aurea praxis aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, red. J. Gudowski, K. Weitz, t. 2, Warszawa 2011; **Flaga-Gieruszyńska K.**, *Jawność zewnętrzna procesu cywilnego – wizja przyszłości* [w:] *Zasady postępowania sądowych w perspektywie ostatnich nowelizacji*, red. D. Gil, E. Kruk, Lublin 2016; **Flaga-Gieruszyńska K.**, *Zastój procesu cywilnego*, Szczecin 2011; **Flaga-Gieruszyńska K.**, *Zastój procesu cywilnego jako skutek niewłaściwego postępowania stron* [w:] *Jus et remedium. Księga jubileuszowa profesora Mieczysława Sawczuka*, red. A. Jakubecki, J.A. Strzępka, Warszawa 2010; **Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A.**, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2016, 2017; **Flejszar R.**, *Pojęcie przedsiębiorcy w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego*, PS 2000/9; **Flejszar R.**, *Postępowanie w sprawach gospodarczych. Komentarz*, Warszawa 2007; **Flejszar R.**, *Przedsiębiorca w postępowaniu cywilnym rozpoznawczym*, Warszawa 2006;

Flejszar R., *Zasada dyspozycyjności w procesie cywilnym*, Warszawa 2016; Flejszar R., *Zdolność sądowa przedsiębiorcy*, Pr. Spółek 2001/7–8; **Flejszar R., Malczyk-Herdzina M.**, *Postępowanie cywilne w sprawach o zatwierdzenie i zmianę zatwierdzonych tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych*, ZNUJ PPWI 2011/1; **Gajda-Roszczyńska K.**, *Dopuszczalność drogi sądowej w sprawie o ustalenie nieistnienia obowiązku zapłaty odszkodowania z tytułu ograniczeń w sposobie korzystania z nieruchomości w związku z ochroną zasobów środowiska*, M. Praw. 2013/3; **Gajda-Roszczyńska K.**, *Sprawy i ochrona indywidualnych interesów konsumentów w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012; **Gajda-Roszczyńska K.**, *Udział organizacji społecznych w sądowym postępowaniu cywilnym – uwagi de lege lata oraz de lege ferenda* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Gajda-Roszczyńska K.**, *Zasada jawności w postępowaniu cywilnym*, „Iustitia” 2013/1; **Gapska E.**, *Wyłączenie drogi sądowej w sprawach cywilnych w świetle Konstytucji RP* [w:] *Konstytucjonalizacja postępowania cywilnego*, red. Ł. Błaszczak, Warszawa 2015; **Garlicki S.**, *Jeszcze o symbolicznej złotówce*, „Palestra” 1963/10; **Gąszcz B., Talaga A.**, *Postępowanie cywilne*, Bielsko-Biała 2017; **Gerecka-Żołyńska A.**, *Powództwo cywilne w procesie karnym a obowiązek naprawienia szkody. Uwagi na tle art. 62 k.p.k. oraz art. 46 § 1 k.k.* [w:] *Współczesny proces karny. Księga ofiarowana profesorowi Tadeuszowi Nowakowi*, red. S. Stachowiak, Poznań 2002; **Gil I.**, *Ciężar twierdzenia i dowodzenia w aspekcie dobrych obyczajów* [w:] *Dowodzenie w postępowaniach sądowych w perspektywie porównawczej*, red. D. Gil, Lublin 2016; **Gil I., Marszałkowska-Krześ E.**, *Władza dyskrecyjna a ciężar wspierania postępowania i działania dobrymi obyczajami* [w:] *Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierzu (26–29.09.2013 r.)*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014; **Glaser S.**, *O pre Judykalności wyroków karnych*, PPC 1934/13; **Głuszkiewicz M.**, *O powództwie cywilnym według ustaw polskich*, „Nowa Palestra” 1934/10; **Gniewek E.**, *Glosa do uchwały SN z 29.04.2008 r.*, III CZP 17/08, „Rejent” 2009/11; **Gołaczyński J., Kaczmarek-Templin B.**, *System dyskrecyjnej władzy sędziego* [w:] *Dyskrejność w sprawach z udziałem przedsiębiorców. Zagadnienia teorii i praktyki*, red. M. Dębiński, R. Pelewicz, T. Rakoczy, Tarnobrzeg 2015; **Gorczyński G.**, *Glosa do uchwały SN z 7.12.2006 r.*, III CZP 88/06, Pr. Bank. 2007/12; **Gostyński Z.**, *Obowiązek naprawienia szkody w nowym ustawodawstwie karnym*, Kraków 1999; **Góra-Błaszczkowska A.**, *Zasada równości stron w aspekcie zmiany przepisów art. 5 i 212 k.p.c. i wynikających z nich obowiązków sądu w postępowaniu cywilnym (uwagi na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego)*, PS 2005/10; **Góra-Błaszczkowska A.**, *Zasada równości stron w procesie cywilnym*, Warszawa 2008; **Górski W.**, *Reklamacyjny tryb dochodzenia roszczeń w transporcie*, PUG 1978/2; **Grzegorzczak P.**, *Postępowania odrębne w świetle projektowanych zmian Kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011; **Grzegorzczak T.**, *Wniosek pokrzywdzonego o naprawienie szkody w nowym prawie i postępowaniu karnym*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 1997/1; **Gudowski J.**, *Droga sądowa w sprawach o rozgraniczenie nieruchomości (na tle prawa geodezyjnego i kartograficznego)*, PS 1995/2; **Gudowski J.**, *O kilku naczelnych zasadach procesu cywilnego – wczoraj, dziś i jutro* [w:] *Prawo prywatne czasu przemian. Księga dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu*, red. A. Nowicka, Poznań 2005; **Gudowski J.**, *Pełnomocnictwo procesowe na tle podziału prawa na prywatne i publiczne*, PCC 2011/2; **Gudowski J.**, *Węzłowe problemy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia*, PS 2006/1; **Gudowski J.**, *Wpływ Konstytucji i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego na pojęcie dopuszczalności drogi sądowej* [w:] *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego*, Serock k. Warszawy, 24–26.09.2009 r., red. T. Erciński, K. Weitz, Warszawa 2010; **Harla A.G.**, *Ciężar wspierania postępowania cywilnego przez strony i uczestników postępowania (art. 6 § 2 k.p.c.)* [w:] *Ius est a iustitia appellatum. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Wiśniewskiemu*, red. M. Tomalak, Warszawa 2017; **Harla A.G.**, *Udzielanie przez sąd stronom i uczestnikom postępowania cywilnego wskazówek w świetle art. 5 k.p.c. (uwagi de lege lata i de lege ferenda)*, PS 2003/10; **Harla A.G.**, *Uprawnienia prokuratora do wszczęcia postępowania sądowego w sprawie cywilnej (art. 7 k.p.c.) – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, „Palestra” 2006/3–4; **Hofmański P.**, *Orzekanie w procesie adhezyjnym o naprawieniu szkody wyrządzonej przez pracownika*, NP 1980/9; **Hofmański P.**, *Powództwo adhezyjne o naprawienie szkody wyrządzonej przez pracownika. Zagadnienia procesowe*, „Problemy Prawa Karnego” 1986/12; **Hroboni J.**, *Nadużywanie pism przygotowawczych i środki zaradcze*, PPC 1936/1–2; **Izdebski H.**, *Nadużycie prawa* [w:] *Nadużycie prawa. Konferencja Wydziału Prawa i Administracji UW 1.03.2002 r.*, red. H. Izdebski, A. Stępkowski, Warszawa 2003; **Jagoda J.**, *Glosa do uchwały SN z 22.12.1997 r.*, III CZP 57/97, PiP 1999/2; **Jakubecki A.**, *Dochodzenie roszczeń z zakresu prawa własności*

przemysłowej w postępowaniu cywilnym, „*Studia Prawa Prywatnego*” 2010/1–2; Jakubecki A., *Kontradycyjność a poznanie prawdy w procesie cywilnym w świetle zmian kodeksu postępowania cywilnego*, PS 1998/10; Jakubecki A., *Naczelne zasady postępowania cywilnego w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005 r.)*, Kraków 2006; **Janeczko E.**, *Roszczenia właścicieli nieruchomości o wykup lub zamianę wynikające z ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska*, „*Rejent*” 1999/3; **Jankowski J.**, *Czasowa niedopuszczalność drogi sądowej – istota i skutki*, AUL FI 1982/9; Jankowski J., *Ewolucja unormowań i poglądów doktryny na temat wypadków czasowej niedopuszczalności drogi sądowej* [w:] *Aurea praxis aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, red. J. Gudowski, K. Weitz, t. 2, Warszawa 2011; Jankowski J., *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego. Część I. Postępowanie rozpoznawcze (1)*, M. Praw. 2012/1; Jankowski J., *Postępowanie reklamacyjne a dopuszczalność drogi sądowej i drogi arbitrażowej*, NP 1971/7–8; **Januchowski A.**, *Wyciąg z ksiąg funduszu sekurytyzacyjnego jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym*, „*Palestra*” 2009/7–8; **Jaślikowski M.**, *Pozostawienie powództwa cywilnego bez rozpoznania na podstawie art. 415 § 3 k.p.c.*, PS 2007/6; **Jaworski A.**, *Prawo do sądu w postępowaniu cywilnym w świetle zaleceń komitetu ministrów Rady Europy a polski porządek prawny. Wybrane zagadnienia* [w:] *Institucje ochrony praw człowieka*, red. B. Szmulik, A. Poglódek, B. Przywora, Warszawa 2015; **Jaworski A.**, *Udział prokuratora w postępowaniu cywilnym przed Sądem Najwyższym*, PPC 2011/3; **Jodłowski J.**, *Glosa do postanowienia SN z 26.07.1978 r.*, II CR 248/78, PiP 1981/1; **Jodłowski J.**, **Lapierre J.**, **Misiuk-Jodłowska T.**, **Resich Z.**, **Weitz K.**, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2002, 2007, 2014, 2016; **Józefowicz A.**, *Glosa do uchwały SN z 16.05.1996 r.*, III CZP 44/96, PiP 1999/12; **Julke G.**, *Perpetuatio fori, czyli interpretacja przepisu art. 8 ust. 14 ustawy z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji*, PPE 2008/1–2; **Justyński T.**, *Nadużycie prawa w polskim prawie cywilnym*, Kraków 2000; **Kafarski A.**, *Akcja cywilna w procesie karnym*, Warszawa 1972; **Kafarski A.**, *Zagadnienie mocy wiążącej prawomocnych wyroków karnych w procesie cywilnym*, PiP 1961/7; **Kaftal A.**, *Powództwo cywilne w procesie karnym*, Warszawa 1975; **Kamiński M.**, *O istocie pojęcia sprawy sądowno-administracyjnej*, „*Przegląd Prawa Publicznego*” 2009/10; **Karcz-Kaczmarek M.**, *Sprawa administracyjna (sprawa z zakresu administracji publicznej) a sprawa cywilna na przykładzie sprawy dotyczącej ustalenia kwoty nienależnie pobranych środków publicznych. Pomiedzy poprawnością teoretycznoprawną a paradygmatem racjonalnego ustawodawcy* [w:] *O prawie administracyjnym i administracji. Refleksje. Księga jubileuszowa dedykowana profesor Małgorzacie Stahl*, red. B. Jaworska-Dębska, Z. Duniewska, M. Kasiński, E. Olejniczak-Szałowska, R. Michalska-Badziak, P. Korzeniowski, Łódź 2017; **Karolak A.**, *Glosa do wyroku SN z 18.03.2004 r.*, III CK 351/02, PUG 2004/12; **Karolak A.**, *Glosa do wyroku SN z 24.06.2004 r.*, III CK 107/03, Pr. Spółek 2005/6; **Katner W.J.**, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz, orzecznictwo, piśmiennictwo*, Warszawa 2003; **Kłak C.P.**, *Wpływ prawomocnego wyroku skazującego na postępowanie cywilne*, „*Ius et Administratio*” 2005/2; **Kłopocka M.**, *Prawo do sądu w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, PPIA 2007/LXXVI; **Knoppek K.**, *Wstęp do badań nad fikcyjnym procesem cywilnym* [w:] *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik, Warszawa 2012; **Knoppek K.**, *Zmierzch zasady prawdy obiektywnej w procesie cywilnym*, „*Palestra*” 2005/1–2; **Knypl Z.**, *Prawo do sądu w świetle prawa międzynarodowego i prawa polskiego*, Prob.Egz.S. 1996/17; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–505³⁹*, red. T. Szanciło, Warszawa 2019; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz. Art. 1–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2016; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do art. 1–366*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2014; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do art. 1–505¹⁴*, t. 2, *Komentarz do art. 508–1088*, red. K. Piasecki, Warszawa 2006; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do art. 1–729*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–366*, t. 2, *Komentarz do artykułów 367–505³⁷*, red. K. Piasecki, Warszawa 2010; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2013; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3, *Postępowanie nieprocesowe, w razie zaginięcia lub zniszczenia akt, zabezpieczające i egzekucyjne. Postępowanie nieprocesowe, w razie zaginięcia lub zniszczenia akt, zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do artykułów 506–1088*, red. K. Piasecki, A. Marciniak, Warszawa 2012; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1A, *Komentarz do art. 1–424¹²*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2019; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1B, *Komentarz do art. 425–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020; *Kodeks postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze. Część druga. Postępowanie zabezpieczające. Komentarz*, t. 1–3, red. T. Ereciński, Warszawa 2007; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Jakubecki,

Warszawa 2008, 2012, 2015; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2012; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, Artykuły 1–366, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2013; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 3, *Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, *Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza – postępowanie rozpoznawcze*, t. 1–2, red. T. Ereciński, Warszawa 2009; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do wybranych przepisów nowelizacji 2019*, red. A. Jakubecki, LEX 2019; *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze*, t. 1–2, red. T. Ereciński, Warszawa 2012; *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian*, t. 1, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020; *Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem*, t. 1–3, red. J. Jodłowski, K. Piasecki, Warszawa 1989; *Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy*, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Ł. Blaszczyk, Sopot 2016; *Komentarz aktualizowany do ustawy z 17.11.1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*, red. A. Jakubecki, LEX 2015; *Komentarz do niektórych zmian Kodeksu postępowania cywilnego*, red. O.M. Piaskowska, LEX 2019; **Koncewicz T.**, *Nie nadużywać procedury*, „Rzeczpospolita” z 19.01.2011 r.; **Koper R.**, *Granice mocy wiążącej wyroków karnych w postępowaniu cywilnym*, St. Praw. 2016/1; **Korzan K.**, *Postępowanie nieprocesowe*, Warszawa 2004; **Korzan K.**, *Postępowanie nieprocesowe przed sądem pierwszej instancji*, „Rejent” 2004/10; **Kosikowski C.**, *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim*, PiP 2001/4; **Kosikowski C.**, *Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2008; **Kościółek A.**, *Udział organizacji pozarządowych w postępowaniu cywilnym w świetle nowelizacji KPC z 16.9.2011 r.*, M. Praw. 2012/21; **Kościółek A.**, *Zasada jawności postępowania cywilnego w świetle zmian wprowadzanych na mocy ustawy z 10.7.2015 r.*, PME 2016/1; **Kościółek A.**, *Zasada jawności w świetle nowelizacji związanych z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań technologicznych w postępowaniu cywilnym. Zagadnienia wybrane [w:] Zasady postępowań sądowych w perspektywie ostatnich nowelizacji*, red. D. Gil, E. Kruk, Lublin 2016; **Kotłowski D.**, **Piaskowska O.M.**, **Rutkowska A.**, **Sadowski K.**, *Przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych*, Warszawa 2016; **Kowalski S.**, *Glosa do wyroku SA w Poznaniu z 26.09.2012 r.*, I ACa 553/12, OSP 2013/7–8, poz. 78; **Kozłowski Ł.**, *Glosa do wyroku SN z 28.03.2002 r.*, I PKN 960/00, „Glosa” 2005/2; **Krajewski J.**, *Stosunek procesu do postępowania nieprocesowego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Prawo” 1967, t. VII; **Krzyżanowski D.**, *Prawnokarne instytucje służące zaspokojeniu roszczeń pokrzywdzonego a dochodzenie roszczeń w procesie cywilnym*, „Palestra” 2008/9–10; **Kubas A.**, *Nowe reguły procesowe w kodeksie postępowania cywilnego [w:] Konferencje Izby Adwokackiej we Wrocławiu*, t. 5, *Adwokatura jako uczestnik procesu legislacyjnego*, red. J. Giezek, A. Malicki, Warszawa 2012; **Kulski R.**, *Cel i funkcje postępowania cywilnego [w:] Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierz (26–29.09.2013 r.)*, red. K. Markiewicz, A. Torbus, Warszawa 2014; **Kwaśniewski Z.**, *Glosa do postanowienia SN z 24.06.1999 r.*, II CKN 298/99, Pr. Bank. 2000/4; **Lapierre J.**, *Prawo sądu do instruowania procesu z urzędu według kodeksu postępowania cywilnego na tle prawnoporównawczym [w:] Księga pamiątkowa ku czci Witolda Broniewicza*, red. A. Marciniak, Łódź 1998; **Lapierre J.**, *Uгода sądowa w polskim procesie cywilnym*, PS 1996/2; **Lapierre J.**, *Uгода sądowa w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1968; **Leszczyński L.**, *Nadużycie prawa – teoretyczno-prawny kontekst aksjologii luzu decyzyjnego [w:] Nadużycie prawa. Konferencja Wydziału Prawa i Administracji UW 1.03.2002 r.*, red. H. Izdebski, A. Stępkowski, Warszawa 2003; **Lewandowski M.**, *Glosa do orzeczenia SN z 24.02.1999 r.*, III CKN 182/98, Prob. Egz. 2000/4; **Lewandowski M.**, *Glosa do postanowienia SN z 25.01.2000 r.*, I CZ 204/99, Prob. Egz. 2001/15; **Lewandowski M.**, *Glosa do uchwały SN z 6.12.2000 r.*, III CZP 41/00, PPH 2001/4; **Lewandowski M.**, *Glosa do uchwały SN z 24.10.2001 r.*, III CZP 53/01, Pr. Bank. 2002/5; **Lewandowski M.**, *Glosa do uchwały SN z 12.12.2001 r.*, III CZP 70/01, Pr. Bank. 2003/3; **Lewandowski M.**, *Glosa do uchwały SN z 28.08.2008 r.*, III CZP 65/08, PPE 2009/1–3; **Lewandowski M.**, *Odpowiednie stosowanie przepisów o procesie do postępowań klauzulowego i egzekucyjnego (na tle wybranych orzeczeń sądowych)*, Prob. Egz. 2000/9; **Lewy M.**, *Nadużycie prawa według orzecznictwa francuskiego i prawa polskiego*, Warszawa, 1938; **Liszczyński T.**, *Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego w świetle zasad postępowania*, Prz. Leg. 2005/2; **Longchamps de Berier F.**, *Nadużycie prawa u początków problemu [w:] Nadużycie prawa. Konferencja Wydziału Prawa i Administracji UW 1.03.2002 r.*, red. H. Izdebski, A. Stępkowski, Warszawa 2003; **Lubiński K.**, *Istota i charakter prawny działalności sądu w postępowaniu nieprocesowym*, Toruń 1985; **Lubiński K.**, *Uwagi o terminie „postępowanie nieprocesowe”*, PiP 1986/2; **Łazarska A.**, *Glosa do uchwały SN z 11.12.2013 r.*, III CZP 78/13,

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom II ■ Art. 478–1217

redakcja naukowa Małgorzata Manowska

Andrzej Adamczuk, Małgorzata Manowska, Piotr Prus
Marcin Radwan, Małgorzata Sieńko, Ewa Stefańska

WYDANIE **4**

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom II ▪ Art. 478–1217

redakcja naukowa Małgorzata Manowska

Andrzej Adamczuk, Małgorzata Manowska, Piotr Pruś
Marcin Radwan, Małgorzata Sieńko, Ewa Stefańska

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

4

Stan prawny na 2 listopada 2020 r.

W komentarzu uwzględniono również nowelizacje k.p.c.,
które wejdą w życie: 30.11.2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 956),
20.02.2021 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 2070), 28.02.2021 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1798),
1.03.2021 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 398, Dz.U. z 2019 r. poz. 1655),
1.07.2021 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 398, Dz.U. z 2019 r. poz. 55),
30.10.2021 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 2070).

Wydawca

Klaudia Szawłowska-Milczarek

Redaktor prowadzący

Małgorzata Jarecka

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części komentarza opracowali:

Andrzej Adamczuk: art. 758–775¹, 796–840², 841–1088

Małgorzata Manowska: art. 1–13, 64–110, 127, 186¹–205, 316–416¹, 425–458¹³,
478–479, 480¹–505³⁹

Piotr Prus: art. 506–694⁸, 1106–1110², 1111–1115¹, 1139–1142⁷, 1154–1217

Marcin Radwan: art. 795¹–795¹⁷, 840³, 1097–1105¹, 1117–1138, 1143–1153²⁵

Małgorzata Sienko: art. 117–124, 227–315, 424¹–424¹², 716–729, 776–795

Ewa Stefańska: art. 15–63⁵, 125–186 (bez 127), 205¹–226, 459–477^{14a},
479³⁸–479¹²⁹, 730–757, 1110³–1110⁴

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8187-733-6

4. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

USTAWA

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(Dz.U. z 2020 r. poz. 1575; zm.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1578)

CZĘŚĆ PIERWSZA

Postępowanie rozpoznawcze

KSIĘGA PIERWSZA

Proces

TYTUŁ VII

Postępowania odrębne

(...)

DZIAŁ IV

Postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania

Literatura: Broniewicz W., Kunicki I., Marciniak A., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2016; Cioch P., Studzińska J., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2014, 2017; Flaga-Gieruszyńska K., Zieliński A., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2016; Gąszcz B., Talaga A., *Postępowanie cywilne*, Bielsko-Biała 2017; Jodłowski J., Lapiere J., Misiuk-Jodłowska T., Resich Z., Weitz K., *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2014, 2016; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do art. 1–729*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do art. 367–729*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2014; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–366*, t. 2, *Komentarz do artykułów 367–505*³⁷, red. K. Piasecki, Warszawa 2010; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 1, *Komentarz do artykułów 1–729*, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2013, 2016; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Artykuły 367–505*³⁷, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2013; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz. Art. 367–729*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2016; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do artykułów 450–1088*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2009; *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 3,

Postępowanie nieprocesowe, w razie zaginięcia lub zniszczenia akt, zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do artykułów 506–1088, red. K. Piasecki, A. Marciniak, Warszawa 2012; Kodeks postępowania cywilnego, t. 1A, Komentarz do art. 1–424¹², red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2019; Kodeks postępowania cywilnego, t. 1B, Komentarz do art. 425–729, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. A. Jakubecki, Warszawa 2008, 2012, 2015; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. A. Zieliński, Warszawa 2006, 2012, 2017; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 1, Artykuły 1–366, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2013; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 3, Postępowanie rozpoznawcze, red. T. Ereciński, Warszawa 2016; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 4, Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające, red. T. Ereciński, Warszawa 2016; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Część pierwsza – postępowanie rozpoznawcze, t. 1–2, red. T. Ereciński, Warszawa 2007, 2009; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Postępowanie rozpoznawcze, t. 1–2, red. T. Ereciński, Warszawa 2012; Kodeks postępowania cywilnego z perspektywy pięćdziesięciolecia jego obowiązywania. Doświadczenia i perspektywy, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Ł. Błaszczak, Sopot 2016; **Manowska M.**, Postępowania odrębne w procesie cywilnym, Warszawa 2010; **Osowy P.**, Powództwo posesoryjne w zakresie ochrony służebności – model ochrony procesowej. Zarys problematyki, „Rejent” 2005/9; Osowy P., Roszczenie posesoryjne na przykładzie powództwa o wstrzymanie budowy – spójność uregulowań k.c. i k.p.c. (zagadnienia proceduralne), „Rejent” 2002/4; **Osowy P., Pełczyński P.**, Sądowa ochrona posiadania – zagadnienia spójności uregulowań kodeksu cywilnego i kodeksu postępowania cywilnego, PS 2001/6; **Piasecki K.**, Z problematyki postępowania w sprawach o naruszenie posiadania, NP 1985/11–12; Postępowanie cywilne, red. I. Gil, Warszawa 2017; Postępowanie cywilne, red. E. Marszałkowska-Krześ, Warszawa 2013, 2017; Postępowanie cywilne. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism sądowych i procesowych z przykładowymi stanami faktycznymi, linie orzecznicze, koszty sądowe, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2016; **Ruta D.**, Merytoryczna obrona pozwanego w sprawach o naruszenie posiadania, „Palestra” 2012/5–6; System Prawa Procesowego Cywilnego, red. T. Ereciński, t. 2, cz. 2, Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2016; **Trojanowski G.**, Polskie postępowanie cywilne [w:] Synteza prawa polskiego od 1989 roku, red. T. Guz, J. Głuchowski, M.R. Pałubska, Warszawa 2013; **Uliasz M.**, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 2008; **Wiśniewski T.**, Przebieg procesu cywilnego, Warszawa 2013; **Zieliński A.**, Postępowanie cywilne. Kompendium, Warszawa 2017.

Art. 478. [Zakres badania]

W sprawach o naruszenie posiadania sąd bada jedynie ostatni stan posiadania i fakt jego naruszenia, nie rozpoznając samego prawa ani dobrej wiary pozwanego.

1. Instytucja posiadania, atrybuty jego wykonywania, przesłanki uznania określonych działań za naruszające posiadanie oraz metody jego ochrony zostały uregulowane w przepisach prawa cywilnego materialnego.
2. Postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania należy do właściwości sądów rejonowych, niezależnie od wartości przedmiotu sporu i niezależnie od tego, czy sprawa o naruszenie posiadania jest sprawą *stricte* cywilną, czy też gospodarczą (art. 17 pkt 4).
3. Właściwym miejscowo do rozpoznania sprawy o naruszenie posiadania nieruchomości jest wyłącznie sąd miejsca jej położenia (art. 38 § 1 pkt 2). W pozostałych sprawach o naruszenie posiadania rzeczy ruchomej postępowanie wytacza się według właściwości miejscowej ogólnej.

4. Z uwagi na szczególny charakter spraw o naruszenie posiadania, potrzebę zapewnienia szybkiego, choć tymczasowego rozstrzygnięcia sądu w celu likwidacji samowoli do czasu, kiedy zainteresowani nie uregulują kwestii prawnych na drodze cywilnej bądź administracyjnej – w tym postępowaniu odrębnym – dopuszczalne jest badanie jedynie ostatniego stanu posiadania i faktu jego naruszenia. Sąd nie rozpoznaje w sprawie o naruszenie posiadania ani samego prawa, ani dobrej wiary pozwanego. Sformułowanie, że sąd bada jedynie ostatni stan posiadania, wskazuje, że dla rozstrzygnięcia sprawy nie jest również istotna kwestia dobrej lub złej wiary powoda. Zakaz naruszania posiadania, nawet gdy posiadacz jest w złej wierze, wynika wprost z art. 342 k.c.
5. Zakres badania sądu określony w art. 478 nie jest wyczerpujący. Rozpoznając sprawę o naruszenie posiadania, sąd nie bada wprawdzie samego prawa ani dobrej wiary pozwanego, ale powinien zbadać, czy naruszenie posiadania, do jakiego doszło, było samowolne (art. 342 i 343 k.c.) oraz czy stan powstały na skutek tego nie został stwierdzony jako zgodny z prawem prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu, o którym mowa w art. 344 § 1 k.c. Samowolność naruszenia nie jest uzależniona od winy czy złej wiary osoby, która naruszyła posiadanie, ani też od przysługiwania jej określonego prawa do rzeczy. Samowolność bowiem dotyczy nie „prawa do posiadania rzeczy”, ale samej czynności naruszenia. Wobec tego nie zajdzie samowolne naruszenie posiadania w przypadku, gdy wyraził na nie zgodę sam posiadacz, gdy na naruszenie posiadania pozwala przepis prawa (art. 343 k.c.) bądź orzeczenie sądu lub decyzja administracyjna (odebranie rzeczy w toku i w granicach egzekucji). Orzeczenie, o którym mowa w art. 344 § 1 k.c., stwierdzające, że stan posiadania powstały na skutek naruszenia jest zgodny z prawem, musi zapaść już po dokonaniu tego naruszenia (zob. uchwały SN: z 30.08.1968 r., III CZP 70/68, OSNCP 1969/5, poz. 92, oraz z 26.07.1968 r., III CZP 52/68, OSNCP 1969/3, poz. 48).
6. Zgodnie z art. 336 k.c. posiadaczem rzeczy jest zarówno ten, kto nią faktycznie włada jak właściciel (posiadacz samoistny), jak i ten, kto nią faktycznie włada jak użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą (posiadacz zależny). Ochrona posiadania realizowana w postępowaniu odrębnym nie jest uzależniona od rodzaju posiadania ani od tego, czy posiadanie to było atrybutem przysługiwania określonego prawa, czy też nie. Ochrona ta zasadniczo nie przysługuje prekarzyście ani dzierżycielowi, z jednym – jak się wydaje – wyjątkiem, wynikającym z art. 343¹ k.c., który stanowi, że do ochrony władania lokalem stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie posiadania. Wynika to przede wszystkim ze sformułowania powołanego przepisu, w którym użyto ogólnego pojęcia władztwa, a nie posiadania. Ponadto, gdyby ustawodawcy chodziło w tym wypadku o posiadacza samoistnego bądź zależnego, to wyodrębnienie powołanego przepisu nie byłoby konieczne. Oznacza to w rezultacie, że pozwany w sprawie o naruszenie

władania lokalem nie może zasłaniać się zarzutem, iż powodowi przysługuje jedynie prekarium bądź dzierżenie.

7. Zgodnie z art. 344 § 1 k.c. legitymowanym biernie w sprawie o naruszenie posiadania jest zarówno ten, kto samowolnie naruszył posiadanie, jak i ten, na czyją korzyść naruszenie nastąpiło. Kwestię naruszenia posiadania na korzyść określonej osoby wyjaśnił SN w uchwale z 24.06.1993 r., III CZP 82/93, OSNCP 1994/1, poz. 1, w której wskazał, że naruszenie posiadania służebności przejazdu przez kontrahentów zakładu cukierniczego położonego w bezpośrednim sąsiedztwie szlaku drogowego jest – w rozumieniu art. 344 § 1 w zw. z art. 352 k.c. – naruszeniem na korzyść właściciela zakładu, uzasadniając skierowanie przeciwko niemu roszczenia posesoryjnego posiadacza. W uzasadnieniu powołanej uchwały wyjaśniono, że osobą, na której korzyść nastąpiło naruszenie, jest ta, która zyskuje w wyniku naruszenia wprost lub pośrednio, doraźnie albo dopiero po pewnym czasie. Inicjatywa, wola, a nawet wiedza – zdaniem Sądu Najwyższego – tej osoby pozostają bez znaczenia, gdyż chodzi o korzyść w kategoriach obiektywnych. Z kolei w uchwale z 29.06.2016 r., III CZP 25/16, OSNC 2017/5, poz. 53, SN wskazał, że powództwo o przywrócenie posiadania rzeczy nie może być skutecznie dochodzone przeciwko osobie, która naruszyła posiadanie rzeczy, jeżeli w toku sprawy przeniosła posiadanie tej rzeczy na inną osobę. Sąd Najwyższy przyjął, że specyfika postępowania odrębnego w sprawach o naruszenie posiadania, wyrażająca się w ograniczonych przesłankach badania przez sąd podstaw sporu (przedmiotem badania jest, co do zasady, stan faktyczny, a nie prawo), wyklucza możliwość zastosowania w tym postępowaniu art. 192 pkt 3. Stanowisko to budzi wątpliwości, gdyż przesłanki, jakie podlegają badaniu w danym postępowaniu, nie powinny decydować o zastosowaniu procesowej normy art. 192 pkt 3. Również fakt, że w toku postępowania dochodzi do przeniesienia władztwa nad rzeczą, nie ma wpływu na zastosowanie powyższego przepisu. Należy zważyć, że kwestia władztwa faktycznego nad rzeczą (w kontekście oczekiwań powoda i sformułowania wyroku) występuje także w przypadku, gdy roszczenie wywodzone jest z prawa, a nie stanu faktycznego. Nie wpływa to jednak na działanie reguły z art. 192 pkt 3.
8. Powództwo o ochronę posiadania musi ściśle określać sposób jego przywrócenia (zakazu zakłócania). Żądanie ochrony posiadania nie może być określone ogólnikowo i powinno uwzględniać możliwość wykonania ewentualnego wyroku uwzględniającego powództwo. Wynika to z faktu, że treść wyroku uwzględniającego powództwo o naruszenie posiadania zdeterminowana jest przede wszystkim sposobem posiadania, rodzajem naruszenia (pozbawienie, zakłócenie) oraz czynnościami, jakie należy podjąć, aby usunąć stan naruszenia. Przywrócenie posiadania musi w szczególności odpowiadać takiemu władztwu nad rzeczą, jakie powód wykonywał, zanim naruszono jego posiadanie. W sytuacji np. gdy posiadanie nieruchomości (jej części) ograniczone

było do korzystania z niej w zakresie odpowiadającym treści służebności, przywrócenie go musi uwzględniać ten szczególny charakter władztwa nad rzeczą (art. 352 k.c.). Wymaga podkreślenia, że nawet wówczas, gdy powód formułuje żądanie jako „przywrócenie posiadania drogi”, a sąd ustala, że w istocie doszło do pozbawienia posiadania służebności przejazdu, powinien on powództwo uwzględnić w tym zakresie, oddalając je w pozostałej części.

9. Wyrok w sprawie o naruszenie posiadania powinien uwzględniać charakter naruszenia posiadania, tj. czy doszło do pozbawienia posiadacza władztwa nad rzeczą, czy też naruszenie polegało na zakłócaniu tego posiadania. W przypadku pozbawienia władztwa sąd powinien nakazać przywrócenie posiadania określonej rzeczy bądź jej części przez wskazanie konkretnych czynności, których wykonanie ma do tego doprowadzić, przy uwzględnieniu naturalnie, że ochrona posesoryjna ma zapewnić przywrócenie możliwości posiadania, a nie przywrócenie stanu zgodnego z prawem (zob. np. uchwała SN (7) z 20.09.1988 r., III CZP 37/88, OSNCP 1989/3, poz. 40, oraz wyrok SN z 24.01.1985 r., III CRN 297/84, LEX nr 8672). W przypadku np. naruszenia posiadania przez zmianę zamków w drzwiach wejściowych albo ogrodzenia posesji właściwą metodą przywrócenia posiadania będzie nakazanie wydania powodowi kluczy do zmienionych zamków bądź furtki w ogrodzeniu. W przypadku gdy powoda pozbawiono posiadania części gruntu, niezbędne może się okazać powołanie w treści wyroku szkicu sytuacyjnego. W sytuacji natomiast, gdy naruszenie posiadania ogranicza się do jego zakłócania, sąd w wyroku zakazującym dalszych naruszeń powinien zakazy te sprecyzować przez wskazanie czynności, jakich pozwanemu nie wolno dokonywać. Powództwo w sprawie posesoryjnej w związku z tym również powinno rozróżniać dwie postaci naruszenia posiadania wymienione w art. 344 § 1 k.c. (pozbawienie i zakłócenie), które nie występują jednocześnie wobec tego samego przedmiotu naruszenia. Powinno także wskazywać szczegółowe czynności, jakie mają doprowadzić do ochrony posiadania.
10. Treść żądania pozwu w sprawie o naruszenie posiadania jest często zbieżna z roszczeniem, jakie zostałyby sformułowane przy powództwie petytoryjnym (art. 222 k.c.). Dlatego o przynależności danej sprawy do postępowania odrębnego (posesoryjnego) albo zwykłego (petytoryjnego) decydują twierdzenia o okolicznościach faktycznych zawarte w uzasadnieniu pozwu (zob. postanowienie SN z 19.12.2001 r., IV CZ 198/01, LEX nr 53109). W toku procesu możliwa jest przy tym zmiana rodzaju ochrony prawnej z posesoryjnej na petytoryjną oraz z petytoryjnej na posesoryjną. W drugim jednak przypadku należy mieć na względzie ograniczenie wynikające z prekluzyjnego terminu określonego w art. 344 k.c. (tak słusznie SN w uchwale z 7.04.1992 r., III CZP 29/92, OSNCP 1992/11, poz. 192).

Małgorzata Manowska (redaktor naukowy) – sędzia Sądu Najwyższego; doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uczelni Łazarskiego; autorka wielu cenionych opracowań z zakresu postępowania cywilnego, od lat kształci aplikantów sądowych, radcowskich i adwokackich.

Czwarte wydanie cieszącego się uznaniem Czytelników komentarza uwzględni najnowsze zmiany legislacyjne odnoszące się do ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, w tym m.in. obszerną nowelizację z 4.07.2019 r., którą w znacznej mierze zmieniono model postępowania rozpoznawczego i przywrócono postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych. Omawia również ustawę z 11.09.2019 r., zawierającą przepisy dotyczące ustalania właściwości organu egzekucyjnego w przypadku zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej oraz sporządzania adnotacji w sprawie zbiegu, a także ustawę z 13.02.2020 r., wprowadzającą nowe odrębne postępowanie w sprawach własności intelektualnej.

W książce zwrócono uwagę na wydane w związku z pandemią COVID-19 uregulowania odnoszące się do procedury cywilnej, w tym dotyczące m.in. możliwości przeprowadzenia posiedzenia niejawnego zamiast rozprawy czy wstrzymania wykonania tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokali w czasie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii. Omówiono także nowy przepis dotyczący licytacji lokalu mieszkalnego oraz ustawę z 30.04.2020 r., która umożliwia dokonywanie doręczeń przez Policję i Żandarmerię Wojskową oraz wprowadza nową kategorię spraw związaną z zapobieganiem przemocy domowej.

Komentarz został napisany przez praktyków dla praktyków. Wśród autorów są przedstawiciele różnych zawodów prawniczych: sędziowie, radca Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej oraz radca prawny. Uwagi zawarte w opracowaniu uwzględniają zatem spojrzenie zarówno sędziego, jak i pełnomocnika na stosowanie przepisów regulujących postępowanie cywilne.

Autorzy w prezentowanej publikacji rozwiązują problemy, z którymi spotykają się w codziennej pracy. Komentowane zagadnienia mają przede wszystkim oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych.

Książka jest przeznaczona dla sędziów, radców prawnych, adwokatów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, komorników oraz aplikantów.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL